

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Eparhiei gr. op. pom. a Caransebeșului

APARE DUMINICA

Preț abonamentului:
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane
" " " " " pe 1/2 de an 5 cor.
" România și străinătate pe an 14 fr.
" " " " " pe 1/2 an 7 "

Prețul inserțiunilor:
Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte
etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la
150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte
8 cor., de aci în sus 10 coroane.

Manuscrisurile să adresează la redacțiunea
„FOAIA DIECEZANĂ“
iar banii de prenumerațiune și inserțiuni la
Administrațiunea Tipografiei și Librăriei die-
cezane în Caransebeș. — Telefon Nr. 30.

Patriarhul Kiril Lucaris

Confesiunea Pseudolucariană și urmările ei

4. Kiril Lucaris ca Patriarh al Alexandriei.

Protectorul său, Meletie Pigas, moare la a. 1601. Urmașul lui devine Kiril Lucaris. La a. 1612 îl găsim pe Kiril în Constantinopol ca locotenent al Patriarhiei, deoarece Patriarhul Neofit fu detronat și esilat de Sultanul Ahmed. Sedisvacanța durase însă numai doi ani, căci la a. 1614 e ales de Patriarh ecumenic *Timotei* Mitropolitul din Patras. Kiril se reîntoarce înapoi la Alexandria, de unde după puțin timp pleacă în Țara românească.

În Muntenia domnia pe-atuncea Radu Mihnea (1611—1616), fiul cel mai mic al lui Mihnea cel turcit¹. Cauza venirii lui Kiril în Muntenia era apărarea Ortodoxiei de propaganda Iezuiților. Aceștia, neizbutind de a creă în Țara Românească un colegiu pentru creșterea tinerilor în duhul bisericii apusene, trimiseră tineri români la colegiul grecesc din Roma spre a-i pregăti de misionari ca apoi, reîntorcându-se în patrie, să înceapă război contra bisericii străbunilor lor. Latinofroni se porecleau prozeliții aceștia. Firește că săgețile lor erau îndreptate în primul rând contra lui Kiril, carele petrecea în reședința Domnului Țării, în Târgoviște. Intrigile se succedau, cu învinuiri că Kiril ar fi un agent în taină al Protestanților ardeleni așa că el fu silit să treacă în Moldova la Iași. Depărtării lui din Târgoviște îi promerg două scrisori puternice contra Apusenilor. Cea dintâi e adresată lui Mihnea, în care apără împlinirea sf. euharistii cu pâne dospită și nu cu azimă și împărțășirea laicilor sub amândouă

formele, iar a doua scrisoare e o epistolă circulară către toți dreptmăritorii din Târgoviște, îndreptată contra tuturor celor șase puncte ale uniunii florentino¹.

5. Kiril Lucaris ca Patriarh al Constantinopolului

Timotei (1614—1621) moare la a. 1621, fiind otrăvit. Ca armaș al lui este ales în acelaș an Kiril Lucaris. O deputațiune de Arhieri veni la Iași și-l invită să ocupe tronul constantinopolitan pe care îl urcă în 8 Noemvrie 1621. Dară abia ridicat și investit, și iată Iezuiții în tovărășie cu Grigorie al Amasiei, un dușman personal al lui Kiril pentru hărnicia și erudiția sa, îl pâresc la Sultanul Murat, că Kiril ar sta „în corespondență secretă cu Principii germani și cu francii Germaniei și Engliterei“². Intrigile își ajung scopul. Murat îl și depune în primăvara (12 April) a. 1623 și-l trimite în exil pe insula Rodos. Lui îi urmează uneltitorul Grigorie Amasianul³. cu aceeaș soarte a surghiunirii pe insula Rodos după o patriarhire adia de trei luni. Urmașul lui Grigorie devine fostul Patriarh Antim, care după 50 de zile abzice și se rotrage în lavra s. Anrdei pe muntele Athos. Prin intervenția ambasadorului englez Kiril e chomat din exil și iarăș ridicat (1627) din nou pe tronul patriarhal. Suferințele petrecute în exil îl oțoliră mai tare întru realizarea idealurilor sale pentru neam și biserică. Adânc cunoscător al năcazurilor și lipsurilor bisericii sale, împreună cu colegul său de studii Nicodim Metaxa înființează în Constantinopol o tipografie pentru tipărirea căr-

¹ Melchisedec: Relațiuni istorice. Anal. Acad. Seria II. Tomul III p. 53.

² Papad. Kal. p. 253.

³ Despre el se zi e c'ar fi fost îmbrăcat în mantia patriarhală de Hussein Pașa.

¹ Xenopol: Istoria Românilor; vol. VI. p. 220.

șilor teologice și bisericești a căror trebuință era de mult simțită. Aceasta pornire a lui Ciril nu plăcu Iezuiților, deoarece în ea își vedeau deodată și slăbirea lor. Și din nou cu calomnia și pâra pe buze, precum ilustrează faptul ce urmează. Pe timpul când petrecea încă Ciril în Anglita apăruse sub numele lui o carte care critică legea lui Mohamed. Descoperind ei lui Murat conținutul cărții, mai adăuseră și aceea, că anul apariții cărții este falz și că cartea s'a tipărit în tipografia patriarhală de curând înființată. Ajungea aceasta uneltire ca tipografia să se prefacă în pulbere. Metaxa abia scăpă cu viața, iar Ciril este lăsat și pe mai departe pe scaunul patriarhal numai prin protecția ambasadorului Aggas. Dar și Iezuiții o pățiră. Izgoniți fiind din Constantinopol, ei se pot reîntoarce numai prin mari sacrificii bănești. Și acum o nouă tactică contra lui Ciril. Planul cu Porta nu reuși. Eră de lipsă deci o altă lovitură mai sigură, o compromitere a lui în fața credincioșilor săi și a întregii lumi ortodoxe. Se folosiră deci de cunoștințele sale cu corifei de-ai Protestantizmului de pe timpul studiilor în Apus, afirmând, la început, că Ciril profesează în taină doctrina calvine. Vestea se lățește cu intențiune și în Rusia unde, vechi și puțin succese zbuciumări și nădejdi unioniste se credeau înaintate și mai întărite prin faima că capul bisericii ortodoxe s'a calvinisit. Rușii nu întârzie a întreba la a. 1630 pe Teophan al Ierusalimului — carele petrecea atunci întâmplător în capitala Moldovei — ori de este adevărată vestea ce se lățise despre Ciril. Teophan le răspunde în 16 articole că totul este numai o învinuire tendențioasă din partea Iezuiților și, că „înțeleptul“ Ciril nu este dedat doctrinelor calvine.

6. Confesiunea din Geneva și urmările ei

Iezuiții însă nu pierd nădejtile într-o câștigarea Ortodoxilor Rusiei vestice pentru dogmele lor și astfel, în desbinarea acestora de biserica lor străbună, și continuară de a-l înfățișa pe Ciril și pe mai departe ca calvinist. Și de astădată și prin o carte. Trimiși de ai lor pleacă la Genevă și scot la lumină sub titlul: »*Ciril, Patriarhul Constantinopolei la cei ce întrebă și cercetează pentru credința și religia Grecilor etc.*«. O carte plină de învățături calvine. Cartea apăruse în a. 1629 în limbă latină, mai apoi în a. 1633 și în limba grecească. Broșura se lăți cu iuțeala fulgerului în toată lumea ortodoxă, și cu deosebire în Constantinopol. Rezultatul, eră cel dorit! Furtunile, destituirile repețite și în sfârșit zugrumarea celui prigunit se vor vedea.

(Urmează)

Despre simbolul credinții

2. Dece va fi?

Judecata aceasta făcându-să asupra lumii întregi manifestă:

1. *Dreptatea lui Dumnezeu.* Aici pe pământ noi nu putem cuprinde totdeauna dece Dumnezeu permite unele lucruri și dece conduce evenimentele în anumite chipuri. În ziua judecării generale va trebui să recunoaștem: „Drept ești Dumnezeule și dreaptă e judecata ta“ (Ps. 118, 137).

2. *Triumful lui Isus Cristos,* care aici pe pământ a fost desprețuit de Jidovi, insultat de cei impioși, vândut de unul din apostoli, iar de ceilalți părăsit, necinstit de creștinii răi. Toate aceste rele atunci să reparează.

3. *Mărirăa celor drepti.* Aici pe pământ cei răi triumfează, dreptii sânt perzecutați; în ziua judecării din urmă cei buni vor fi răzbuțați asupra dușmanilor lor.

Mai mult, fiecare om trăește în operele lui așa că sãmânța lui trăește în învățăci și roadele acestea vor câștiga unora merite altora osândă, după cele învățate. În urmă și corpurile vor primi răsplata corăspunzătoare, care va fi astfel una definitivă, completă.

3. Cum să va face?

Descris e chipul cum să va face judecata aceasta la Mt. 25, 31. Adecă: ingerii vor suna din trâmbițe, într-o clipă sufletele se vor uni cu trupul de mai nainte, oamenii se vor aduna la un loc; apoi Domnul nostru Isus Cristos se va pogori din cer cu deplină putere și majestate înconjurat de ingeri.

După aceea urmează descoperirea conștiențelor când să vor deschide cărțile și să vor vedea de toți toate cugetele, dorințele, cuvintele, faptele, întrelăsările oamenilor. E firesc că cei drepti atunci nu vor fi rușinați, cu atât mai mare e însă rușinea celor răi.

În urmă să va enuncia sentența, care să execută îndată. Judecătorul tuturor va zice celor de dreapta: „Veniți binecuvântării Părintelui, moșteniți împărăția care este gătită vouă dela întemeierea lumii“, iar celor de stânga: „Duceți-vă dela mine blăstămaților în focul cel de veci, care este gătit diavolului și ingerilor“ și: „Vor merge aceștia în munca vecinică, iar dreptii în viața de veci“ (Mt. 25, 34. 41. 46).

Noi nu ne putem face închipuire ce bucurie vor avea dreptii, fiind totdeauna în apropierea Stăpânului tuturor și cât de mare va fi întristarea celorce vor fi osândiți la munca vecinică!

Simbolul credinții încheie cu „*Amin,*“ cuvânt evreesc și însemnează: Așa este așa să fie; exprimă o poruncă, rugăciune, afirmațiune. Aici arată că noi cu *inteligința și voința* primim advărurile cuprinse în simbol.

1. *Adesiunea inteligenții,* adecă aceasta primește adevărurile din simbol și

a) & *satiscăcută* în cercetările ei: Ce sântem? De unde venim? Unde mergem? Acestea sânt cestiunile

mari ce frământă pe oameni. Simbolul ne spune că sântem chipul lui Dumnezeu, sântem dela Dumnezeu și mergem la Dumnezeu. Rostind deci „amin“ inteligența noastră se declară mulțămită cu aceste răspunsuri.

b) *Să întărește în cunoștința* ce poate dobândi cu luminile ei. Există adevăruri care le putem descoperi noi înșine (d. e. nemurire sufletului), dar cuprinzându-se ele în simbol, apoi ne întărim în descoperirile noastre și nu ne mai îndoiim de adevărul lor.

c) *Înmulțește* învățătura adevărilor ce nu să pot afla fără ajutorul descoperirii dumnezeiești. Simbolul ne propune aceste adevăruri deschizându-ne așa orizonturi noi și așa câmpul activității științifice să lărgeste.

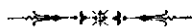
d) *Asigură și întărește* posesiunea adevărului, căci în simbol mărturisește însuș Dumnezeu.

Fără adesiunea aceasta la simbol sufletul cade în scepticism (nu crede ori se îndoiește despre toate), raționalism (primește numai luminile rațiunii și cade în rătăciri).

2. *Adesiunea voinții.* Când rostim „amen“ manifestăm consimțământul voii de a pune în practică toate consecințele ce urmează din adevărurile cuprinse în simbol. Așadar să exprimă că voința să aprinde de dragoste pentru ele, e hotărâtă să primească toate consecințele practice, deoarece morala să întemeiază pe dogme, conduita trebuie să răspundă convingerii, faptele să consune cu vorbele. Cine nu viețuește cum cere Dumnezeu nu poate avea credință în el. Nu poate crede că există iad celce neconținut păcătuiește, nici nu poate crede în nemurirea sufletului celce duce o viață ca cum toate s'ar sfârși cu moartea.

Dacă voința nu consimte la adevărurile cuprinse în simbol, apoi să neagă orice morală serioasă și să profesează așa-numita morală independentă, când datorile noastre nu sânt determinate; iar ce urmări să produc în acest caz dovedește îndoelile și schimbările filozofiei vechi și moderne.

Să zicem deci „Amin“ la simbolul credinții cu inteligența și voea noastră! (a)

Creștinismul și învățajii în veacul al XIX

(Continuare)

Afară de acești patru renumiți inițiatori cel mai mare renume în istoria opticii din veac. 19 îl are *J. B. Biot* (1774—1862), celebru și ca astronom (continuă lucrările geodesice începute de Delambre și Méchain), și istoric de științe; membru al Academiei de științe, inscripții și litere fumoase franceze. În tinerețe cam necredincios așa că timp mai îndelungat din învățăturile creștine nu își aduce aminte decât de întâia Cuminecătură. E oaspe destul de regulat, în acest restimp, al deștilor și ateilor cari se adunau în jurul lui Laplace. Dar, fiind drept la suflet, curând se apropie de adevăr, căci impresiunile sărăcăcioase ce le poate avea în acest mediu necredincios, apoi

observând virtuțile creștine la soții lui, încetul îl face să creadă, ce să împlină încă cu 30 de ani înainte de moartea lui, și rămâne în această stare de credință până la sfârșitul vieții lui. Preot ia el pe Raviguan, cui anunță moartea lui Cauchy, iar preotul, frapat încă mai nainte de boala acestuia, îi răspunde: Fericit este el și D-ta. Așa dovediți voi tuturor, într-o limbă de tot vrednică, alianța atât de intimă în sufletele voastre a științii și credinții adevărate. Cea mai mare bucurie a mea pe pământ este a vă fi cunoscut așa cum sânteți, a Vă iubi și stima cu frăgezime“. Un nepot al lui Biot s'a făcut preot, iar abatele Moigno istorisește ce privește mișcătoare era când bătrânul venerabil ingenunchia în biserica s. Stefan să primească s. Cuminecătură din mâinile acestui preot tânăr. După moartea lui Biot în Academia franceză unii voiau să pună în locu-i un aten (atunci Littré n'a fost ales în urma cumpaniei vehement a lui Dupanloup).

Nume remareabile între fizicienii luminii, cari au fost creștini, mai sânt:

Jacob Babinet († 1872-a dat numele său mai multor instrumente de fizică). Faye, în numele Academiei de științe, mărturisește de moartea lui de creștin: „Înpăcat cu toți și mai presus de toate cu Dumnezeu, ați putut descoperi în această luptă puterea sufletului“. Iar abatele Moigno scrie: „Moartea aceasta, precedată de o slăbiciune îndelungată și crudă, suportată cu o răbdare de necrezut, nimicește legăturile unei prietenii de mai mult de 35 ani. Cel puțin am avut mângăerea să vedem pe prietenul nostru savant plin de sentimentele unei credințe sincere și ale resignațiunii mișcătoare... Prietenul nostru avea o însușire de tot rară, ce la el să apropia de esces: da tot ce avea. numărul celor lipsiți, pe cari i-a ajutat el, este incomenzurabil“.

Doi preoți: abatele *Labonde* (înainte de Fizeau într'un raport către Academia de științe exprimase ideia care e baza experiențelor acestuia despre viteza luminii) și *Augustin Stark*, canonic în Augsburg († 1839 — care în ainte de Foucault construisse fămoasa pendulă).

Eduard Ketteler (1836—1900), profesor în München, catolic și pios.

David Brewster († 1868 — a descoperit fluorescența, a inventat caleidoscopul, stereoscopul lenticular etc), anglican, dar credincios din convingere. Fiul său scrie către Academia din München: „A adormit în pace lină și în nădejdea sigură a mântuirii depline în Isus Cristos“.

Când începe veac. 20 în Anglia trei renumiți fizicieni erau lord Kelvin, lord Rayleigh și Stokes. Despre cel dintâi s'a vorbit mai nainte ce păreri avea despre raportul științii și credinții. De el nu se deosebesc ceialalți doi.

Lord Rayleigh zice în anul 1884 cu ocaziunea unui meeting: „Mulți oameni distinși nu voesc să știe nimic despre științele naturii, din motivul că ele

ar conduce la materialism. Nu mă surprinde temerea aceasta, deoarece, din nefericire, nu lipsesc scriitori cari pretind a vorbi în numele științii și se folosesc de ea a lăși astfel de păreri. Adevărat este, că la mulți învățați ca și la alții, de multeori să află păreri puțin distincte despre cestiunile cele mai profunde, care sânt baza fenomenelor din natură. Dar nu ezitez a combate și respinge că convingerile cărora erau credincioși Newton, Faraday, Maxwell ar fi fost incompatibile cu spiritul științific“.

George-Gabriel Stokes, născut în Skreen (Irlanda), profesor la universitatea din Cambridge, † 1903, cunoscut în fizica experimentală prin lucrările lui despre fluorescență, dar și mai celebru în fizica matematică (lucrări despre optică, teoria undulațiilor, hidrodinamică). Ocaziunea i-s'a dat să vorbească despre Dumnezeu, religiunea naturală, legea morala când a dat la universitatea din Edimbourg faimoasele lecțiuni cunoscute sub numele Cours Gifford. Este adică un curs fondat de lord Gifford, în care să tratează despre existența și ființa lui Dumnezeu, despre preceptele legii morale; fondatorul însă a făcut adausul, că nu e permis a se raporta la o descoperire pozitivă a lui Dumnezeu.

În lecțiunile acestea (adunate într'un volum la anul 1901) Stokes adeseori lasă a să întrevedea că nu-i convine clauzula care oprește pe profesor a vorbi despre descoperirea pozitivă. El chiar a emis părerea, că se indoește de să poate dezvolta o învățătură statornică despre Dumnezeu și morală fără raportare la creștinism. Cel puțin, în astfel de materii, rațiunea omenească trebuie necontenit să primească indicații, direcțiuni dela descoperirea creștină, apoi având teoreme să demonstreze le și poate demonstra.... Până azi eu n'am scris decât despre știință, apoi scurte disertații teologice, în care totdeauna am cautat să aduc dovezi din rațiunea naturală, baza însă de unde am mâncat totdeauna era descoperirea supranaturală, special credința în învierea lui Isus dela Nazaret, ca faptă istorică supranaturală“.

Despre minuni încă se exprimă el cât să poate de lămurit. Între altele zice el: „Primiți existența lui Dumnezeu, unui Dumnezeu personal, îndată veți crede în posibilitatea minunilor. Dacă legile naturii subzistă în urma voinții lui, apoi aceeași Ființă care l-a voit, trebuie să voiască și suspenziunea lor..“

În espunerea despre existența lui Dumnezeu Stokes totdeauna insistă asupra finalității în natură, o dovadă ce nimene nu poate nega; chiar darwinismul trebuie s'o admită. Înainte de a vorbi de lupta vieții, Darwin e silit să primească o mulțime de postulate, anume: existența vieții, facultatea dată ființelor vii (plantelor ori animalelor) de a se reproduce, apoi legătura între producător și product, deși în detalii îmbinată cu modifițiuni. Toate aceste postulate nu ne dispenzează a recurge la finalitatea imprimată creațiunii de Creatorul ei. Fără Creator, cine ne poate spune de unde vine viața și de unde facul-

tatea a se reproduce, de unde moștenirea particularităților odată câștigate?

„Dar, zice el; am auzit din izvor sigur, că însuș Darwin consideră argumentul finalității de mai mult dovedit decât răsturnat cu admiterea teoriei lui.“ Ceice se provoacă la Darwin ca să poată răsturna argumentul finalității, schimonosesc, ce să întâmplă adeseori, gândul învățătorului. Puțin importă. Stokes însă n'a fost darwinist. E cu puțință că teoria lui Darwin explică originea unor forme înrudite una cu alta, dar ea nu poate explica ce nu samănă în nimic. Și Stokes se provoacă la structura ochiului, argumentul lui de preferință. Cum, zice el, când studiem minunea ochiului, în scopul de a înțelege ceva aci, cum își poate inchipui cineva că toate acestea sânt numai rezultatul unei serii de variațiuni întâmplătoare? Cum se poate sustrage cineva dela ideea, că toate aceste minuni au fost voite și ordinate în vederea activității ce ele exerciază?

III. Fizicienii electricității.

Avem acum al 3. mare câmp în care fizica a făcut cuceriri în sec. 19. Pe terenul căldurii și luminii nu e vorba așa mult a descoperi, ci mai vârtos de a explica cele cunoscute, a formula teoria. La electricitate însă înseși fenomenele au trebuit descoperite, și încă fenomene miraculoase în urma cărora acest secol să și numește al electricității (descoperirile lui Volta, Röntgen, Oented etc).

Cele trei nume mari ale istoriei electricității din sec. 19 sânt: Volta, Ampère, Faraday.

Alexandru Volta (1745—1827), născut în Como, profesor întâi în locul nașterii, apoi dela 1775 la universitatea din Pavia, construște la 1794 pila numită după el. Cu aceasta s'a făcut începutul tuturor descoperirilor de apoi în electricitate, e una din cele mai importante descoperiri ale științii, cel mai miraculos instrument, ce ar fi putut afla omul. Și precând alte descoperiri adeseori, s'au făcut numai din întâmplare, deși întâmplări de acest fel au avut loc numai la bărbați geniali, la Volta este numai calcul, rezonament îndelungat urmărit cu multă răbdare. Broasca lui Galvani câțiva ani înainte (1789) deschisese ochii în direcția aceasta, dar asupra experienței lui Galvani, asupra naturii fluidului care agitase membrele broaștei învățații erau împărțiți și se pierdeau în conjecturi. Însuș Galvani credea că este un fluid nervos; numai Volta a lămurit adevărul, a diagnosticat că este electricitate ordinară ș-a susținut părerea față cu toți și a început să demonstreze. Când Volta, după mai mulți ani de reflexiune, așază la un loc discurile sale de aramă, zine și postav muiat, ca cum' ar fi făcut o coloană sau pilă de monede, în acel moment putea să cheme în cabinetul lui pe toți fizicienii din lume și nici unul n'ar fi putut spune înainte ce are să urmeze, numai Volta a prevăzut toate, a calculat, combinat, numai el știa ce are să se întâmple. Și când în urmă putu să anunțe lumii, când toată lumea putea să vadă electricitate cu două numiri contrare

condenzate în două vârfuri ori în doi poli ai „pilei lui Volta“, s'a produs un strigăt de mirare universală. Bonaparte, a doua zi după Marengs, voia ca Volta să repească experiența înaintea unei comisii dela institutul francez (1801), îl numi îndată asociat al acestui institut, membru consult de Lyon, senator noului imperiu al Italiei cu titlul de conte, lansează, în scopul de a utiliza invențiunea lui Volta, un apel scelenel cătră învățații lumii întregi întemeind totodată în premiu de 6000 de franci (s'a acordat lui Davy pentru descoperirea potașei).

Volta într'acestea, deși ajunsese la nume așa mare, e modest, ține la catedra sa (o părăsește numai în 1819), peste toate creștin sirguitor, simplu și pios cum era și în țara lui. Se ocupă mult cu religiunea, petrece vacanțele scotocind în bibliotecile mănăstirilor, special în colegiul vechi al Iezuiților. Nici-când n'a crezut el că știința l-ar autoriza să atingă tradiția în materie religioasă, a reforma teologia. „Descoperirile moderne — scrie el — cunoștințele noi ce noi am făcut, căile noi ce am deschis, nu pot forma nici un prejudiț contra adevărului vecinic, nici să închidă cărările înainte nici să ne întoarcă înapoi“

El ș-a împlinit datorile de creștin ca orcare om, fără a băga în samă pe alții. Mergea în Paris la biserică tot așa cum făcuse mai nainte în Italia. Chiar în Lyon făcea aceasta, când Bonaparte îl numise membru în consultul famos, înainte de concordat; iar în notițele familiei sale însemnează el, că nu era totdeauna lesne să afii un preot care nu depusese jurământul. În Corno asculta slujba în fiecare zi și se cumineca la sărbători. Era în toate cestiunile religioase părtaș lăcuiitorilor așa că pelângă alte semne de religiozitate să află o icoană deasupra porții la casa lui și orcând intra acasă i-se închina cu salutare; iar Sămbătă sara ardea înaintea acestei icoane o candelă mică; de uita servitorul să aprindă candelă, el însuș repara uitarea. De mic părinții îl dedaseră să rostească rugăcuni, ce n'a întrelăsat nicidecând mai apoi.

În jurul lui iubea să răspândească lumina credinții ce primise dela Dumnezeu. Dumineca, după amiază, îl puteai vedea în biserica parohie cărei aparținea stând în mijlocul copiilor și învățându-i catihizmul. Aceasta ne-o dovedește o mărturie escelentă. La începutul anului 1815 un canonic, Iacob Ciceri sta buimăcit la căpătâiul unui muribund care, la toate spusele și învățăturile lui nimic nu voea să audă, ci încăpăținându-se răspundea că religiunea e bună pentru popor, iar oamenii instruiți nu au lipsă de ea etc. Ciceri îi spune între nume de ale învățaților și pe al lui Volta. Numele acesta îl frapează pe liberul — cugetător. „Dar întreba el — Volta crede cu adevărat în religiunea ce îl vedem că o practică? Dacă Volta crede într'adevăr din adâncul inimii lui, apoi, consimt și eu să-mi fac datoria de creștin“. Canonicul cunoștea pe Volta, îl roagă de nu i-ar putea scrie câteva cuvinte spre a convinge pe acest păcătos ne-

fericit. Volta îi răspunde cu o mărturisire¹ de credință (cuprinsă în biografia lui, autograful s'a nimicit când a ars espoziția lui Volta în Corno la anul 1899).

(Urmează)

Dela „Reuniunea rom. de agric. din Sibiu“ Pentru viieri.

Subscrisul comitet, dorind să pregătească un tânăr în toate îndeletnicirile din viierit și care să stea la dispoziția viierilor noștri, a hotărît să plătească din mijloacele Reuniunii române agricole si-biene taxa de K 280 anual, ce se recere pentru cercetarea și susținerea la școala de viieri din Aiud (Nagy-Enyed), care ține 3 ani.

Condițiunile de primire la această școală, care începe la 1 Octomvrie n. c., sunt următoarele:

1. Tinerii, cari doresc să participe la această școală să dovedească cu carte de botez, că au împlinit vârsta de 16 ani; să dovedească cu testimoniu școlar, că au absolvat cu succes cel puțin școala populară; cu atestat medical (dela doctor), că sunt sănătoși și vigoroși, iar cu adevărînță dela părinți sau dela tutori, că aceștia nu-i împiedecă dela absolvirea școalei.

Acestea dovezi, alăturate la o rugare de primire, scrisă în limba magiară și adresată înaltului minister de agricultură, este a se trimite cel mai târziu până la 20 August n. c. la direcțiunea școalei de viierit din Aiud (M. kir. vinczellér iskola tekintetes igazgatoságának, Nagy-Enyed).

5. Subscrisul comitet mai cere, ca tânărul, care voește să cerceteze școala, să fie fecior de proprietar de vie din regiunea viticolă a comitatulu Sibiu (din părțile în cari se lucră via).

3. Să dea o declarațiune, scrisă și subscrisă de beneficiantul tânăr și de părinții săi, prin care să îndatorează a sta (a lucra) după absolvire cel puțin

¹ Nu pot pricepe cum se poate îndoi cineva de sinceritatea și de stăruința mea în religiunea ce am mărturisit-o și anume religiunea catolică, apostolească, romană, în care m'am născut și am crescut, și la care totdeauna am ținut atât pe din afară cât și înlăuntru. Din nefericire nu totdeauna am săvârșit binele ce să așteaptă dela un creștin și dela un catolic; am săvârșit destule greșeli, dar, prin un dar special al Domnului, nu știu să fi păcătuit cândva contra credinții. Dacă greșelele și neorânduiele mele au putut face pe unii să se îndoiască de credința mea, apoi, voind să repar toate, declar înaintea lumii și sănt gata a declara în toate împrejurările, că eu totdeauna am ținut și țin totdeauna religiunea catolică de unica adevărată religiune, mulțămind lui Dumnezeu că mi-a dat o așa credință, în care voesc să viețuesc și să mor cu via speranță a vieții vecnice.

În această credință recunosc un dar al lui Dumnezeu, o credință supranaturală; dar într'acestea n'am neglijat mijloacele omenești de a mă întări mai mult și a împrăstia orce îndoială ce s'ar putea naște și m'ar putea ispiți. De aceea m'am ocupat cu temeuriile credinții, am cetit scrierile apologetice și ale contrarilor, am pus rezona-nele pentru și contra; și concluzia e că religiunea noastră are pentru sine cele mai puternice dovezi ce pot să existe, dovezi care și pentru rațiunea naturală sănt cele mai înalte motive ale credibilității. De aici urmează că orcare spirit, nefalzat de păcat, de pasinui, orcare spirit frește nobil trebue s'o îmbrățișeze (credința), s'o iubească.

De ar aduce această mărturisire de credință, ce mi-ai cerut-o, iar eu o fac cu plăcere, o scriu și semnez cu mâna mea, și Te autorizez a o arăta oricui va voi s'o vadă, fiindcă, întăresc evangelia — de ar aduce, zic, oarecare rod bun.

5 ani în comitatul Sibiiu, iar la din contra părinții să se oblighe, că vor înapoiă Reuniunii ajutorul de câte 280 anual respective de K 840 pe trei ani.

Să dovedească cu o adeverință de primire a direcțiunii școalei, că sunt primiți la școală.

Sibiiu 20 Iulie n. 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pant. Lucuța, prezid. Vic. Tordășianu, secret.

Știri

† **Dr. Ioan Trailescu.** Nu de mult toată lumea românească a înregistrat cu durere pierderea alesului protopop Tr. Magier, și acum o știre nouă ne întristează inimile prin adormirea prea vrednicului protoprezbiter al Chișineului Dr. Ioan Trailescu. Adormitul în Domnul a fost un model al vieții pastorale, devotat fiu al bisericii și neamului său și stimat și iubit de toți câți îl cunoșteau. Veșnică-i fie pomenirea!

Alegere de deputat congresual pentru Lugoj și Panciova. În calitate de prezident al consfătuirii confidentiale ținute Marți în Lugoj, dl avocat Dr. George Dobrin face cunoscut, că pentru cercul *Lugojului* a fost proclamat unanim candidat de deputat congresual, dl *Dr. Valeriu Branisce*, directorul ziarului „Drapelul“. Un comunicat officios despre proclamare a apărut în „Drapelul“. Pentru cercul *Panciovei* a fost recomandat de candidat domnul *Dr. Slesfan Petrovici*, deputat dictal.

Sărbarea fac. de teologie din București. La toamnă se va serba existența de 25 de ani a facultății de teologie din București. Cu acest prilej se va tipări o broșură festivă, care va cuprinde o dare de seamă asupra facultății și articole din partea profesorilor și a licențiaților facultății.

Cununie. Nou alesul protopop al Devei Dl Dr. Ioan Dobre își serbează cununia cu domnișoara Olivia Oprea în Iliu-Mureșană Luni, în 9 August st. n. în biserica gr. or. română de acolo. Felicitări multe!

Cum să scape din încurcătură. * Tamerlam, un duce Mongol foarte înfricoșat a poruncit unui pictor, să-l picteze. Și cum Tamerlam era orb de un ochi, pictorul era într'o încurcătură și primejdie de a-și pierde chiar și viața. El deci, spre a scăpa de încurcătură, pictează pe înfricoșatul Tamerlam ca luptător țelind cu arcul într'un obiect și așa ținând un ochi închis. Aceasta a plăcut foarte lui Tamerlam, care sâmbîndu-se măgulit l-a și dăruit bogat pe pictor.

Ce face demoralizarea? * În Franția în timpul din urmă 250 ani nu au urmat copii regilor pe tron, ci nepoții și alții. După Ludovic 14 a urmat strănepotul Ludovic 15; pe acesta l-a urmat nepotul Ludovic 16, pe acesta Napoleon I., apoi Ludovic 18, apoi fratele acestuia Carol 10 și în fine Louis Filip I. și apoi Napoleon III. E curiosă însămnarea unui moșneag de 80 ani, care a reposat în 1859 în Paris și care încă dela începutul veacului trecut era portar la palatul Tuilierilor. Această însămnare avea numai 4 foi învăluite în piele. Pe laturea primă era scris: consemnarea locuitorilor Tuilierilor în decursul serviciului meu. Pe a. 2 să începe următoarea consemnare: 1. Napoleon Bonaparte, prinul conzul al republicei, după aceea împăratul Franțujilor a intrat în 29 Februarie 1800 din palatul Luxemburg, a eșit în 30 Martie 1814 la izula Elba. 2. Ludovic 18, regele Franției și Navara, a intrat în 3 Mai 1814 din Anglia, a eșit în 19 Martie 1815 la Gent. 3. Napoleon, împăratul Franțujilor a intrat în 20 Martie 1815 din Elba și eșit la 3 Iulie 1815 pe izula St. Elena. 4. Ludovic 18 a intrat în Iulie 1815 din Gent, a reposat în palat la 16 Sept. 1824. 5. Carol 10 regele Franției și Navara, a intrat la 17 Sept. 1824 din pavilionul Marsan, a eșit la 29 Iulie 1830 la Schottland. 6. Poporul parizian a intrat în 29 Iulie 1830 din stradă, a eșit în 29 Aug. a. a. la afacerile sale. 7. Ludvic Filip I., regele Franțujilor, a intrat în 29 Aug. 1830 din palatul Royal, a eșit în 24 Febr. 1848 la Anglia. 8. Poporul din Pariz a intrat în 24 Febr. 1848 din baricade, a eșit la 20 Mar. 1848 la chemarea sa. 9. Napoleon III., împăratul Franțujilor, a intrat la 2 Dec. 1852 din palatul Elysee, a eșit...? Eșirea acestuia nu a mai putut-o prenota.

Trimise de preotul N. Jurca din Cireș. *

Cronica literară și culturală

Albunul de încreștături în lemn al Dnui D. Comșa din Sibiiu, va apăre cât mai curând.

*

Bătrânii (nuvele și schite) dlui Gârleanu apar în a doua ediție, în editura librăriei Sococu, pentru prețul de 2 lei 50 b. Ediția aceasta este mai voluminoasă decât cea dintâi, iar execuția tehnică este una din cele mai frumoase.

*

S'a stâns în vârstă de 65 de ani lângă Hamburg, poporalul poet și nuvelist german Detlev v. Liliencron.

*

În Bayreuth s'au deschis săptămâna trecută reprezentările festivalului cu opera „Lohengrin“. punerea în scenă, orchestra, corul și soliștii sunt tot ce poate fi mai perfect la operă.

*

Mult iubitul nostru nuvelist Agârbiceanu își tipărește în Vălenii de munte al doilea volum de nuvele intitulat „În clasa cultă“ Prețul 1 leu 80 b. și se poate căpăta și la Librăria noastră din loc.

*

Tot în Vălenii de munte va apăre cât mai curând și volumul de poezii al poetului bucovinean G. Rotariu-Rotică. Din scriitorii leteraturii moderne din Bucovina, grupați în jurul rev. Junimea-Literară, Rotică este cel dintâi care tipărește volum.

*

Din destrunchiatele mândre și scumpe plaiuri ale Moldovei de sus, din Bucovina acelor iubiți frați cari păzesc în sufletul lor, în toată ființa lor de a fi, îndurerate amintiri scumpe pentru tot ochiul românesc, vești de cea mai săncheră iubire și preamărire alui M. Eminescu. Prăznuri la Suceava și Câmpulung cu caracter mai oficial, nu numai la gimnaziile sumanelor românești, ci și în inimile bunilor cărturari de acolo; la Suceava de cătră societățile „Școala Română“, „Ciprian Porumbescu“ și Clubul Român“, iar la Câmpulung din inițiativa asociației învățătorilor de acolo. Și lamura tuturor acestor închinări amintirii marelui poet, se va găsi în sărbările oamenilor de inimă din capitala acelei țări. La studențimea universitară română, la bunii și înțelepții profesori și, mai mult, la câțiva înși cari cu *mulle zbuciumări* și cu neasămănite jertfe tipăresc de șase ani încoace o „Junime literară“ *adeseori* foarte bună! La acești câțiva înși numiți: Tofan, Nistor, V. Morariu și L. Marian, conduși și slătuiți de un prea înțelept și de bun sîrtoț învățător ce-l au (ferice că-l au!) cu numele S. Pușcariu, zic la acștia se ve găsi documentul dănuitor și veșnic de preaslăvire a lui Eminescu! Tipăresc în revista lor patru scrisori inedite ale regretatului poet, trei cătră „scumpii săi părinți“, iar a patra unui iubit amic. Aduc fotografiile mamei, a celor două surori și a celor trei frați ai lui Eminescu, amintirile despre Eminescu dela sărbarea dela Putna din a. 1871 ale nuvelistului bucovinean T. Stefanelli și peste toate, măiastra conferință despre Eminescu a distinsului profesor Sextil Pușcariu. Desigur, o frumoasă manifestare de dragoste și venerație pentru Eminescu care a trăit și în Cernăuț.

*

Neamul Românesc literar mai nou începe tipărirea frumosului roman istoric Din vremuri de mărire,

datorit scriitorului nostru bănăţean de talent, carele este părintele diacon M. Gaşpar. Dsa a mai scris un volum de schiţe şi nuvele, care a fost primit cu simpatie în cercurile noastre literare, legând de numele tânărului autor nădejdi ce nu se desmint. Paginile consacrate Amintirii lui Eminescu, în acelaşi număr de Dl. Prof. Iorga, sânt străbătute de-o caldă şi rară duiosie cum *nime* n'a mai scris despre marele cântăreţ acum, la a doaua zecea aniversare a morţii sale.

*

Fără de a ne împărtăşi motivele, domnul O. Goga, ne anunţă, ca din senin, retragerea sa dela rev. Luceafărul, unde şi-a început şi şi-a desăvârşit cariera sa literară. O lămurire, nu din partea celui ce scrie cronică ci din partea Dlui Goga, pentru acest pas, fireşte ca se impunea cu atât mai mult, că au fost vremuri când Luceafărul îşi scria paginile sale de aur şi când, atunci, Dl Goga se considera de cetitori de exclusivul conducător şi hotărâtor de direcţie al Luceafărului.

*

În Vălenii de Munte, inaugurarea cursurilor de vară prin o fermecătoare conferinţă a scumpului Delavrancea despre literatura populară românească.

*

„Biblioteca pentru toţi“ No. 483 Emile Zola. Nantas şi Naïs Micoulin Traducere de N. Baboeanu. Dl N. Baboeanu ziarist, a avut desigur o fericită inspiraţie când s'a gândit să traducă pentru „Biblioteca pentru toţi“ pe Nantas şi Naïs Micoulin ale lui *Emil Zola*. Nici o altă literatură nu e mai săracă în traduceri de ale marelui scriitor francez, ca literatura noastră. Să fie aceasta o lipsă justificată prin greutăţile ce întâmpină un traducător al stilului aşa de lapidar şi de plastic al lui Zola? Se poate. Un lucru este cert: traducerea pe care o oferim cititorilor noştri, a învins dificultăţi a căror însemnătate nu o poţi aprecia, decât punându-te însuţi în rolul traducătorului. Zola, — trebuie să precizăm — mai mult decât ori-care alt clasic francez, nu poate fi tradus decât de către cineva care posedă două însuşiri esenţiale: adâncă cunoaştere a limbii franceze şi rutina în ale literaturii. Şi sub aceste două raporturi, traducerea poartă imprimabile caracterile personalităţii traducătorului. *Nantas* e istoria vieţii unuia care, înzestrat cu toate însuşirile omului destinat să cucească: defecte individuale cari sunt mari calităţi sociale, izbânditoare în lupta de adaptare a mediului la tine, — vine din fondul unei provincii să cucească un loc de frunte la banchetul vieţii. E vecinica poveste, pivotul pe care se învârte toate sfertările omenestii. Peripeţiile luptei acesteia, sunt de un mare realism dramatic. Opera în sine oglindă toate dedesubturile vieţii noastre sociale „moderne“ şi „moderne“ — cum zice traducătorul în notele sale critice — şi de la început până la sfârşit oferă o înălţuire de momente, de stări psihologice aşa de vibrante, că te identifică cu însuşi eroii dramei. *Naïs Micoulin* este de-asemenea un roman realist, o oglindă uimitor de pitorească a vieţii francezilor dela Sud. În imagini de o plasticitate fermecătoare şi în stări de un dramatism zguduitor, se încheagă şi se desfăşură o dragoste holnăvicioasă. E aşa de simplu, şi totuşi, aşa de mişcător!.. Nantas şi Naïs Micoulin sunt două romane experimentale, extrase din viaţa socială modernă şi, ... morbidă. Ambele îţi dau o profundă cunoştinţă a vieţii şi a oamenilor. Preţul 30 bani. De vânzare la toate librăriile din ţară.

Licitaţiune minuendă

Pe baza incuviinţării Venerabilului Conzistoriu diecezan gr. ort. român din Caransebeş dtdo 13 Iunie a. c. sub Nr. 2918 B. ex 1909, se escrie licitaţiune minuendă pentru zidirea de nou a bisericii gr. ort. române din comuna **Unip**, protopresbiteratul Buziaş.

Preţul de esclamarie este 22004 cor. 51 fil.

Licitaţiunea se va ţinea în 2/15 August 1909 la orele 10 a. m. în şcoala conf. gr. ort. română din loc.

Doritorii de a întreprinde acest lucru să-se prezenteze în ziua amintită, având a depune vadiul de 10% din preţul esclamării în bani gata ori hârtii de valoare.

Planul şi specificaţiunea de spese şi măsuri, precum şi condiţiunile de licitaţiune, se pot vedea în orice zi la oficiul parohial din loc.

Comuna bisericească îşi rezervă dreptul de preferinţă asupra acelor măestrii întreprinzători, în cari va avea mai multă încredere. Participanţii la licitaţiune nu au dreptul a pretinde diurne sau spese de călătorie.

Contractul încheiat pentru întreprinzători va fi valabil îndată după subscriere, iară pentru comuna bisericească numai după aprobarea Venerabilului Conzistor diecezan.

Întreprinzătorul este îndatorat se rebonifice comunei bis. speşele de 240 cor. avute cu compunerea planului.

Unip din şedinţa comitetului parohial ţinută la 5 Iulie 1909 v.

Iuliu Crainic, m. p.
paroh şi preş. com, par.

Iosif Nanu m. p.
not. com. parohial

În conţelegere cu protopopul tractual *Ioan Pepa*. 3—3 [8]

Concurs

Pentru ocuparea postului de *învăţător* la şcoala confesională gr. or. din **Ohabiţa**, protopresbiteratul Caransebeşului se escrie concurs cu termin de 30 de zile.

Emolumente:

1. Salar în bani gata 300 cor.
2. Pentru scripturistică 10 cor.
3. Pentru conferinţe 15 cor.
4. Locuinţă în edificiul şcolii.
5. Pentru întregirea salarului la 1000 coroane s'a petiţionat la stat.

Pentru servii prestare în alte comune nu să acoardă nici un emolument.

Alesul are a purta cantoratul în şi afară de biserică şi a instrua tinerimea şcolară în cântarea bisericească.

Recurenţii au să-şi înainteze petiţiunile de concurs P. O. Oficiu protopresbiteral până la terminul indicat.

3--3 [32]

Comitetul parohial

În conţelegere cu protopresbiterul tractual.

În stabilimentul „Tipografiei şi Librăriei diecezane“ din Caransebeş află imediat aplicare

un sodal (calfă) de librărie

cu cunoştinţa limbilor de comunicaţie locală: română, maghiară şi germână.

Reflectanţii să-şi trimită documentele şi ofertul scris de mâna proprie la

Administraţiunea
Tipografiei şi Librăriei
diecezane din Caransebeş.

49-52 [3]

R. GRAU ȘI FIUL, păpuțar

Karánsebes („LA CIZMA ROȘIE“)

Telephon 47. In casa institutului pedagogic-teologic diecezan.
 Depositul cel mai mare în ghete fine de dame,
 domni și băeți.

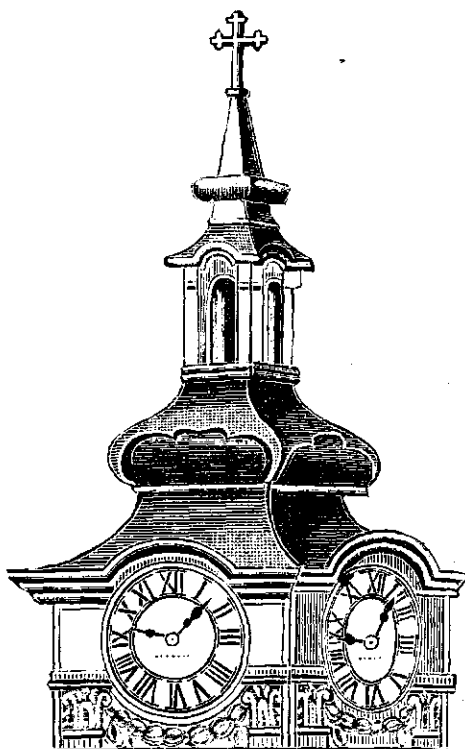
Unicul depozit al renumitelor fabricate a toată lumea

„Kobrak“ și „Danubia“

și ghete veritabil americane.

Gătirea ghetelor fine și moderne după măsură.

Reparaturi prompt și ieftin.

OROLOAGE

pentru turnuri bisericesti

in executare solida precum și repa-

ratura acestora prevede sub garanție

Friederic Grochowina

orologier și mehanic

în Caransebeș.

Casa institutului pedag.-teol. diecezan Telephon 31

6-26 [1]

